

I en tid hvor mange unge havner i økonomiske udfordringer tidligt i livet, er det vigtigt at have fokus på privatøkonomi. Tirsdag havde vi John, som er bankmand i Middelfart Sparekasse, på besøg, han fortalte om hans erfaring omkring, at hvis unge først starter økonomisk dårligt ud, forfølger det dem ofte resten af det voksne liv. Derfor skal vi hjælpe dem med at blive oplyste og klogere på hverdagens jungle indenfor økonomi. For hvem dækker egentlig regingen når man taber sin iPhone, og hvordan sikrer man sig, at der altid er råd til mad sidst på måneden?

Ramme

Den 14 - 18. marts 2022 (uge 11), arbejdede 7.-9. klasse opdelt på tværs af klasserne med privatøkonomi. Tidsrammen var alle lektioner i løbet af ugen, undtagen idræt.

Mål

- At lære at lægge et budget
- Gennemskue forskellige lånetilbud
- At forstå hvad man bruger et pengeinstitut til
- Blive klogere på hvordan forskellige familier prioriterer deres økonomi
- At samarbejde i grupper på tværs af alder og relationer

Arbejdsproces

Ugen startede med fælles samling hvor eleverne blev introduceret til ugen. Der blev holdt et oplæg omkring diverse økonomiske begreber, som fx års- og forskudsopgørelse, renter, lån, SKAT, lønsedler, ATP, AM-bidrag osv. På denne måde var der solid grobund for den kommende uges arbejde. Eleverne blev inddelt i grupper. Grupperne var lavet på forhånd, og havde til formål at blande klasser, køn, egenskaber og kompetencer. Vi synes, det er vigtigt at vores elever en gang i mellem arbejder på tværs - vi er en lille skole, og det er vigtigt, at de får øjnene op for hinanden, kan spejle sig, og måske skabe nye relationer.

Hver gruppe skulle nu trække et tilfældigt stykke papir, hvorpå der var beskrevet en fiktiv "familie" (se eksempel sidst i dokumentet). Det var nu elevernes opgave at lave et realistisk og sammenhængende budget til familien. Nogle familier havde jobs med en høj indkomst, andre små, nogle mange børn osv. Eleverne skulle selv finde ud af hvilke udgifter der er forbundet med voksenlivet (med hjælp og hints fra det udleverede ark).

Vi gik i salen, hvor der helt lavpraktisk blev vist hvordan, at man kan opstille et budget i Excel. Og så startede det store arbejde, og eleverne i gang med at finde tal og udregne hvordan de forskellige familiers økonomi ser ud. Det krævede at de tjekkede op på hvad forskellige professioner tjener, og hvor meget man afleverer til skatter osv. Den første dag var der behov for meget hjælp, og vi blev som lærere hevet lidt i fra alle sider og, det var lidt svært for eleverne lige at finde hoved og hale i det hele, og måske at danne sig det store overblik, og at finde ud af hvad med egentlig skulle bruge det til.

Tirsdag formiddag havde vi besøg af to bankansatte, som fortalte om deres erfaringer med unge mennesker og økonomi. Formålet var primært, at fortælle hvad en bank egentlig bruges til, og hvilke lånetyper der findes. Eleverne fortsatte herefter med det selvstændige gruppearbejde resten af ugen, kun afbrudt af endnu et oplæg omkring forsikringer, børnebidrag, boligstøtte onsdag middag. I takt med at eleverne blev færdige

med deres budgetter, fik de tildelt forskellige hændelser/uforudsete udgifter – nogle fik en dyr tandlægeregning, skulle pludselig udskifte en vaskemaskine der var gået i stykket, opspare til konfirmation, eller til ferie, alt sammen noget, som der skulle gøres plads til i budgettet.

Fredag skulle budgetterne præsenteres. Eleverne havde fået til opgave at udvælge tre områder, de ville have fokus på. Budgetter kan hurtigt ligne hinanden, og derfor ville det blive lidt langhåret hvis alle skulle præsenterer det hele. De tre klasser blev delt op i to, og hver gruppe skulle nu hænge deres projekter og plancher op på en "messestand" de hver havde fået tildelt. Vi andre gik så rundt i én stor gruppe og lyttede til præsentationerne. En sindssygt god oplevelse, hvor de fleste havde udvalgt nogle meget fornuftige og interessante ting at snakke om, det undrede blandt andet nogle at man ved hjælp af tilskud fra det offentlige kan få udbetalt næsten ligeså meget som en med job, for andre var det overraskende hvor meget man egentlig skal sætte af til mad, og forsløg at "man da sagtens kan spise det samme hver uge"

Tid	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
8:10 - 9:15	Oplæg Lønsedler, skat bank, kreditforening, kviklån	Oplæg Middelfart sparekasse Torben BK, PS, MS	BK, KR, MS Anton	KR, TG, BK	Klargøring til fremlæggelse
9:15 - 10:00	Salen Budgetskema v. Bent	PS, BK, MS	KR, MS, BK, Anton	BK, KR, TG	Klargøring til fremlæggelse/fremlæggelse?
10:15 - 11:00	MS, PS, TG	MS, KR, PS	Oplæg forsikringer, boligsikring, børnepenge osv. v. Pernille	KR, MS, PS	Fremlæggelse
11:00 - 11:45	PS, TG, KR	MS, KR, PS	MS, PS, KR, Anton	KR, MS, PS	Fremlæggelse
12:30 - 13:15	TG, PS, KR, HH, HR	BK, KR, PS	MS, KR, PS	MS, PS, BK	Hurtigskriv og kahoot med fagbegreber Klasserne hver for sig.
13:15 - 14:00	TG, PS, KR, HH, HR	BK, KR, PS	MS, KR, PS	Idræt	

Lærernes evaluering

Det blev meget tydeligt, hvem der synes at emnet var relevant og virkelighedsnært, og hvem der synes det alligevel stadig var lidt langt væk fra deres egne interesser. Vi oplevede et godt engagement fra de flestes side, og de fandt det de hver især var gode til: nogle til tal, nogle til at finde information og nogle til at være kreative på plancherne. Rigtig mange tog ejerskab over deres gruppe og gik op i, at budgettet hang sammen, var realistisk og var flot sat op. Det kom blandt andet til udtryk i diskussioner af de forskellige valg der skulle træffes, samt detaljegraden i budgetterne.

Som lærer var det svært at forudse, hvordan forløbet ville blive. Vi havde mange overvejelser omkring hvor mange der ville falde fra i løbet af ugen, da det kan være svært at holde alle gruppemedlemmerne i gang – ofte er der få der kommer til at tage styringen, mens resten laver ingenting, men vi oplevede faktisk at størstedelen deltog og var meget aktive, måske fordi der var flere forskellige delelementer og typer af opgaver der skulle løses.

Vi oplevede at børnene fik lavet et godt og effektivt stykke arbejde, og at de fik lavet nogle fine præsentationer til sidst. De viste interesse for hinanden under præsentationerne, og var gode til at stille spørgsmål, og koncentrationsniveauet var højt, måske fordi det var interessant at sammenligne sit eget budget med de andres. Der var høj grad af elevaktivitet og lav grad af lærerstyring, hvilket vi også ønskede med forløbet. Alt i alt et meget gennemført projekt og en god uge som vi godt kunne finde på at gennemføre igen.

Børnenes evaluering

Eleverne fik til opgave at lave et hurtigskriv omkring ugens forløb. Det har vi læst igennem. Svarene var meget forskellige. Der var en tydelig differentiering i forhold til deres aldre, 8. og 9. klasse var klart mere positive i deres tilbagemelding i forhold til 7. klasse. Mange af dem begrundede med det er virkelighedsnært, og at de snart skal ud og "bruge til noget", og så var der måske en lidt større forståelse, fordi både 8. og 9. har arbejdet

lidt med nogle af begreberne før. En anden ting mange påpeger, er grupperne. Mange af eleverne synes det er svært at arbejde på tværs, og synes at alting ville være meget bedre hvis bare de måtte arbejde sammen med de sædvanlige. Nedenfor har vi taget nogle udtalelser med fra elevernes hurtigskriv:

"I denne uge har jeg lært nogle nye ting som jeg er glad for. Jeg vidste i forvejen godt hvad princippet med det var, men jeg kan godt lide vi har fået mulighed for at fordybe os så meget med det som vi gjorde."

"Jeg synes generelt uger hvor man kan fordybe sig er ret fede, og jeg synes også den her uge var god, især fordi det faktisk er noget af det mest nyttige vi har lært i flere år."

"Jeg synes det har været meget sjovt i den her periode. Man begyndte også at lære nogen forskellige at kende på kryds og tværs af åregangene, mens man sad og arbejdede på sin økonomi opgave. Jeg lærte også en hel masse om økonomi, som jeg slet ikke vidste i forvejen, som for eksempel at penge ikke gror på træerne."

"Jeg har lært nogle nye begreber som jeg ikke forstod som fradrag. Alle de der økonomi-ord som altid starter med ind, ud, af eller fra og slutter med noget kinesisk..."

"Det overraskede mig hvor mange penge man skal bruge. Mange penge vidste jeg godt det var, men der er så mange ting man overser, når vi skulle lave budgettet."

"Der var flere ting hvor der overraskede mig at det kostede så meget. Men så alligevel man får den der respekt for at sine forældre betaler så meget, men så ændre det vel ikke så meget."

Eksempel

Familien Jensen/Møller

Opgaven er, at I skal opstille et årsbudget i Excel for jeres familie, som skal kunne løbe rundt og som er realistisk. I skal tage nogle valg omkring jeres livsstil, som alle på en eller anden måde vil påvirke jeres budget.

- 1) **Familie:** Jeres familie består af en marketingdirektør og en sekretær. 2 børn på 4 og 6. hver anden uge 3 børn på 12, 14 og 16. Find tal for jeres indkomst, husk I skal betale skat.
- 2) **Bolig:** Først og fremmest skal I finde ud af, om I vil bo i en ejerbolig eller lejebolig. Find ud af, hvor I landet, I bor og hvad det koster. Her skal inddrages den månedlig leje / afdrag på lån. Husk her at inddrage forbrugsudgifter til bolig som el, vand, varm og ejendomsværdiskat.
- 3) **Bil:** Skal familien have bil og i så fald hvilken type og hvor mange? (ingen, en lille bil, mellemstor bil og en stor). Når man vælger bil, er der nogle forhold, som man skal være opmærksom på. Der skal betales CO₂-afgift (grøn ejerafgift), forsikring og så skal I regne ud, hvad det vil koste at køre i bilen (brændstofforbrug).
- 4) **Forsikringer:** Der er nogle forsikringer som er lovpligtige, og som I skal have, så er der nogen, som man selv vælger, om man vil have. Det kræver en diskussion om hvorfor og hvorfor ikke. Man skal kunne begrunde ens valg fornuftigt. Find oplysningsark om forsikringer i Teams - hjemmegrupper - filer - økonomiuge - forsikringer.
- 5) **Mad:** I skal opstille en madplan for en uge og finde ud af, hvad der skal købes ind til det og hvad det koster. Det ugebeløb ganger I med 52, så har I et ca. madbudget for et år. Her skal I følge en strategi, når I skal finde priser. Er I den familie, som "kun" handler ind i Netto? Føtex? Og vælger I som udgangspunkt økologiske varer eller konventionelle?
- 6) **Tøj:** Hvor meget tøj/sko skal købes i løbet af et år til familien. Skal alle have nye vinterjakker hvert år, hvor dyrt tøj kan/skal I gå i, hvad med sportstøj og sko mv?
- 7) **Andre faste udgifter:** Streamingtjenester (Netflix, Spotify, Disney+), a-kasse og fagforening.
- 8) **Ferie:** Måske skal I på ferie i løbet af året? Hvor mange uger, type (ski, charter, aktiv, kør selv) og hvorhen? Find priser på rejsen og udgifter i forbindelse med rejsen – husk madbudget. Hvis I f.eks. vælger All inclusive, kan I godt tillade jer at trække en uge fra jeres madbudget – det skal så bare fremgå af budgettet, at det gælder for en uge mindre og hvorfor.
- 9) **Telefon:** I skal vælge hvor mange telefoner I skal have i huset – skal der købes ny i løbet af året? Hvilket abonnement har hver især? Find selv priser, eller få hjælp af dine forældre eller en lærer.
- 10) **"Luft i budgettet":** Penge til diverse ting til hjemmet, fornøjelser og uforudsete udgifter?

Det kan være I undervejs må ændre nogle af jeres valg for at få budgettet til at hænge sammen. Lad overvejelserne fremgå af jeres fortælling fredag.

God arbejdslyst☺